

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 24 stycznia 2019 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Zabezpieczenie społeczne – Rozporządzenie (UE) nr 1231/2010 – Właściwe ustawodawstwo – Zaświadczenie A 1 – Artykuł 1 Rozszerzenie możliwości korzystania z zaświadczenia A 1 na obywateli państw trzecich zamieszkujących legalnie na terytorium państwa członkowskiego – Legalne zamieszkanie – Pojęcie

W sprawie C-477/17

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Centrale Raad van Beroep (sąd apelacyjny w sprawach z zakresu zabezpieczenia społecznego i służby publicznej, Niderlandy) postanowieniem z dnia 4 sierpnia 2017 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 8 sierpnia 2017 r., w postępowaniu:

Raad van bestuur van de Sociale Verzekeringsbank

przeciwko

D. Balandinowi,

I. Lukachence,

Holiday on Ice Services BV

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: R. Silva de Lapuerta, wiceprezes Trybunału, pełniący obowiązki prezesa pierwszej izby, J.C. Bonichot, E. Regan (sprawozdawca), C.G. Fernlund i S. Rodin, sędziowie,

rzecznik generalny: N. Wahl,

sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 4 lipca 2018 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu le Raad van bestuur van de Sociale Verzekeringsbank przez H. van der Mosta, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Holiday on Ice Services BV, I. Lukachenki oraz D. Balandina przez F.J. Webbinka, advocaat,

* Język postępowania: niderlandzki.

- w imieniu rządu niderlandzkiego przez M. Noort, M. Bulterman oraz J. Langer, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu czeskiego przez M. Smolka, J. Vlácilę oraz J. Pavlišę, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu francuskiego przez D. Colasa oraz C. David, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez M. van Beeka oraz D. Martina, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 27 września 2018 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1231/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. rozszerzającego rozporządzenie (WE) nr 883/2004 i rozporządzenie (WE) nr 987/2009 na obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi rozporządzeniami jedynie ze względu na swoje obywatelstwo (Dz.U. 2010, L 344, s. 1).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu między Raad van bestuur van de Sociale Verzekeringsbank (radą administracyjną kasy zabezpieczenia społecznego, zwaną dalej „SVB”) a D. Balandinem i I. Lukachenką oraz Holiday on Ice Services BV, dawniej Stage Entertainment Touring Services BV (zwaną dalej „HOI”) w przedmiocie odmowy przez SVB wystawienia D. Balandinowi i I. Lukachence, jako obywatelom państw trzecich zatrudnionym przez HOI, świadectwa na podstawie art. 19 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. 2009, L 284, s. 1) (zwanego dalej „zaświadczeniem A 1”).

Ramy prawne

Prawo Unii

Rozporządzenie nr 1231/2010

- 3 Motywy 6–8, 10 i 11 rozporządzenia nr 1231/2010 stanowią:

„(6) Rozporządzenie (WE) nr 883/2004 [Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. 2004, L 166, s. 1; sprostowanie Dz.U. 2004, L 200, s. 1)]. i rozporządzenie [...] nr 987/2009 znacząco aktualizują i upraszczają zasady koordynacji zarówno w odniesieniu do ubezpieczonych, jak i do instytucji zabezpieczeń społecznych. W przypadku tych ostatnich zaktualizowane zasady koordynacji mają na celu przyspieszenie i ułatwienie przetwarzania danych dotyczących praw do świadczeń osób ubezpieczonych oraz zmniejszenie związanych z tym kosztów administracyjnych.

- (7) Do celów Unii należą wspieranie wysokiego poziomu ochrony socjalnej oraz podnoszenie poziomu i jakości życia w państwach członkowskich.
- (8) Aby uniknąć sytuacji, w której pracodawcy oraz krajowe instytucje zabezpieczeń społecznych są zmuszeni do zajmowania się złożonymi sytuacjami prawnymi i administracyjnymi dotyczącymi tylko ograniczonej grupy osób, należy korzystać w pełni z dobrodziejstw modernizacji i uproszczenia w dziedzinie zabezpieczenia społecznego poprzez stosowanie jednego instrumentu prawnego koordynacji łączącego rozporządzenie [...] nr 883/2004 i rozporządzenie [...] nr 987/2009.

[...]

- (10) Stosowanie rozporządzenia [...] nr 883/2004 i rozporządzenia [...] nr 987/2009 do obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi rozporządzeniami jedynie ze względu na swoje obywatelstwo, nie może dać im jakiegokolwiek prawa do wjazdu, pobytu lub zamieszkania w państwie członkowskim ani dostępu do rynku pracy. Stosowanie rozporządzenia [...] nr 883/2004 i rozporządzenia [...] nr 987/2009 powinno zatem pozostać bez uszczerbku dla prawa państwa członkowskiego do odmowy wydania, cofnięcia lub odmowy przedłużenia zezwolenia na wjazd, pobyt, zamieszkanie lub pracę w danym państwie członkowskim zgodnie z prawem unijnym.
- (11) Na mocy niniejszego rozporządzenia rozporządzenie (WE) nr 883/2004 i rozporządzenie (WE) nr 987/2009 powinny mieć zastosowanie tylko o tyle, o ile dana osoba już legalnie zamieszkuje na terytorium państwa członkowskiego. Legalne zamieszkanie powinno być zatem warunkiem wstępnym stosowania tych rozporządzeń”.

4 Artykuł 1 tego rozporządzenia przewiduje:

„Rozporządzenie (WE) nr 883/2004 i rozporządzenie (WE) nr 987/2009 mają zastosowanie do obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi rozporządzeniami jedynie ze względu na swoje obywatelstwo, jak również do członków ich rodzin i osób pozostałych przy życiu po ich śmierci, pod warunkiem że zamieszkują oni legalnie na terytorium państwa członkowskiego i znajdują się w sytuacji, która pod każdym względem dotyczy więcej niż jednego państwa członkowskiego [nie dotyczy pod każdym względem tylko jednego państwa członkowskiego]”.

Rozporządzenie nr 883/2004

- 5 Zgodnie z art. 1 lit. j) i lit. k) rozporządzenia nr 883/2004, zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r. (Dz.U. 2012, L 149, s. 4) (zwanym dalej „rozporządzeniem nr 883/2004”):

„Do celów niniejszego rozporządzenia:

[...]

- j) określenie »zamieszkanie« oznacza miejsce, w którym osoba zwykle przebywa;
- k) określenie »pobyt« oznacza pobyt czasowy”.

6 Artykuł 13 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi:

„Osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną w dwóch lub więcej państwach członkowskich, podlega:

- a) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli wykonuje znaczną część pracy w tym państwie członkowskim; lub
- b) jeżeli nie wykonuje znacznej części pracy w państwie członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania:
  - (i) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstwa lub pracodawcy, jeżeli jest zatrudniona przez jedno przedsiębiorstwo lub jednego pracodawcę; lub
  - (ii) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstw lub pracodawców, jeżeli jest zatrudniona przez co najmniej dwa przedsiębiorstwa lub co najmniej dwóch pracodawców, których siedziba lub miejsce wykonywania działalności znajduje się tylko w jednym państwie członkowskim; lub
  - (iii) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstwa lub pracodawcy, innego niż państwo członkowskie jej zamieszkania, jeżeli jest zatrudniona przez dwa lub więcej przedsiębiorstw lub dwóch lub więcej pracodawców, których siedziba lub miejsce wykonywania działalności znajduje się w dwóch państwach członkowskich, z których jedno jest państwem członkowskim jej zamieszkania; lub
  - (iv) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli jest zatrudniona przez dwa lub więcej przedsiębiorstw lub dwóch lub więcej pracodawców, a co najmniej dwa z tych przedsiębiorstw lub dwóch z tych pracodawców mają siedzibę lub miejsce wykonywania działalności w różnych państwach członkowskich innych niż państwo członkowskie miejsca zamieszkania”.

Rozporządzenie nr 987/2009

7 Artykuł 16 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 987/2009 stanowi:

„1. Osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania.

2. Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia [nr 883/2004] oraz art. 14 [niniejszego] rozporządzenia [...]. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu”.

8 Artykuł 19 ust. 2 tego rozporządzenia stanowi:

„Na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia [nr 883/2004], poświadczają, że to ustawodawstwo ma zastosowanie, oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo i na jakich warunkach ma ono zastosowanie”.

Dyrektywa 2011/98

- 9 Artykuł 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/98/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie procedury jednego wniosku o jedno zezwolenie dla obywateli państw trzecich na pobyt i pracę na terytorium państwa członkowskiego oraz w sprawie wspólnego zbioru praw dla pracowników z państw trzecich przebywających legalnie w państwie członkowskim (Dz.U. 2011, L 343, s. 1) zatytułowany „Definicje” przewiduje:

„Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

[...]

- b) »pracownik z państwa trzeciego« oznacza obywatela państwa trzeciego, który został przyjęty na terytorium państwa członkowskiego, legalnie przebywa na tym terytorium i ma prawo do wykonywania pracy w tym państwie członkowskim w ramach płatnego zatrudnienia zgodnie z prawem krajowym lub krajową praktyką;

[...]”.

- 10 Artykuł 3 tej dyrektywy, zatytułowany „Zakres stosowania”, stanowi:

„1. Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do:

[...]

- b) obywateli państw trzecich, którzy zostali przyjęci w państwie członkowskim w celach innych niż wykonywanie pracy zgodnie z prawem Unii lub prawem krajowym, mają prawo do wykonywania pracy oraz posiadają dokument pobytowy zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1030/2002 [Rady z dnia 13 czerwca 2002 r. ustanawiającym jednolity wzór dokumentów pobytowych dla obywateli państw trzecich (Dz.U. 2002, L 157, s. 1)]; oraz
- c) obywateli państw trzecich, którzy zostali przyjęci w państwie członkowskim w celu wykonywania pracy zgodnie z prawem Unii lub prawem krajowym.

2. Niniejsza dyrektywa nie ma zastosowania do obywateli państw trzecich:

[...]

- i) którzy są rezydentami długoterminowymi zgodnie z dyrektywą 2003/109/WE [Rady z dnia 25 listopada 2003 r. dotyczącą statusu obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi (Dz.U. 2004, L 16, s. 44)];

[...]

3. Państwa członkowskie mogą postanowić, że rozdział II nie ma zastosowania do obywateli państw trzecich, którym przyznano prawo do pracy na terytorium państwa członkowskiego przez okres nieprzekraczający sześciu miesięcy [...]

[...]”.

11 Zgodnie z art. 12 wspomnianej dyrektywy, zatytułowanym „Prawo do równego traktowania”:

1. Pracownicy z państwa trzeciego, o których mowa w art. 3 ust. 1 lit. b) i c), są traktowani na równi z obywatelami państwa członkowskiego, na którego terytorium przebywają, w zakresie:

[...]

e) działań zabezpieczenia społecznego określonych w rozporządzeniu (WE) nr 883/2004;

[...]

2. Państwa członkowskie mogą ograniczyć zasadę równego traktowania:

[...]

b) przez ograniczenie praw przyznanych pracownikom z państw trzecich na mocy ust. 1 lit. e), jednak bez ograniczania tych praw w stosunku do pracowników z państw trzecich, którzy są zatrudnieni albo którzy byli zatrudnieni przynajmniej przez okres sześciu miesięcy i są teraz zarejestrowani jako bezrobotni.

Ponadto państwa członkowskie mogą postanowić, że w odniesieniu do świadczeń rodzinnych ust. 1 lit. e) nie ma zastosowania do obywateli państw trzecich, którzy uzyskali zezwolenie na pracę na terytorium państwa członkowskiego na okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, do obywateli państw trzecich przyjętych w celu podjęcia studiów oraz do obywateli państw trzecich, którzy mają prawo do wykonywania pracy na podstawie wizy;

[...]”.

Prawo niderlandzkie

12 Beleidsregels van de SvB met betrekking tot de onderdanen van landen buiten de Europese Unie (SB2124) [wytyczne SVB dotyczące obywateli państw niebędących członkami Unii Europejskiej (SB2124)] mają następujące brzmienie:

„Podmiotowy zakres stosowania rozporządzenia [nr 883/2004] jest zasadniczo ograniczony do obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej, krajów [Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG)] i Konfederacji Szwajcarskiej. Obywatele państw trzecich są objęci podmiotowym zakresem zastosowania tego rozporządzenia tylko wtedy, gdy są uznani za uchodźców, członków rodziny lub osoby pozostałe przy życiu po śmierci żywiciela. Rozporządzenie [nr 1231/2010] stanowi jednak, że obywatele państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci rozporządzeniem nr 883/2004 jedynie ze względu na swoje obywatelstwo, są mimo to objęci zakresem stosowania rzezonego rozporządzenia, jeżeli obywatele ci legalnie zamieszkują na terytorium państwa członkowskiego i legalnie przemieszczają się w obrębie Unii.

Rozporządzenie [nr 1231/2010] nie definiuje pojęcia »legalnego zamieszkania«. Zgodnie ze swą polityką SVB uznaje za legalne zamieszkanie na terytorium Niderlandów, jeżeli zamieszkanie to jest zgodne z prawem w rozumieniu art. 8 [Vreemdelingenwet 2000 (ustawy o cudzoziemcach z 2000 r.)], przy czym SVB nie uznaje zamieszkania za legalne, jeżeli cudzoziemiec przebywa na terytorium Niderlandów w oczekiwaniu na rozpatrzenie wniosku o pierwsze zezwolenie na wjazd do Niderlandów.

Z tytułu, motywów i przepisów rozporządzenia [nr 1231/2010] wynika, że obywatele państw trzecich muszą, w taki sam sposób jak obywatele Unii, spełniać kryterium mobilności określone w [beleidsregels van de SvB met betrekking tot de Verplaatsingscriterium (SB2120)] [wytycznych SVB dotyczących kryterium mobilności (SB2120)].

[...]”.

- 13 Zgodnie z wytycznymi SVB dotyczącymi kryterium mobilności (SB2120) rozporządzenie nr 883/2004 ma zastosowanie do osób, których sytuacja wykazuje łącznik z szeregiem państw członkowskich. Nie może ono mieć zastosowania ani w sytuacjach wyłącznie krajowych, ani wówczas, gdy sytuacja danej osoby wykazuje jedynie łącznik z państwem trzecim i jednym państwem członkowskim.
- 14 Zgodnie z beleidsregels van de SvB met betrekking tot de territoriale werkingsfeer (SB2135) [wytycznymi SVB dotyczącymi terytorialnego zakresu stosowania (SB2135)] rozporządzenie nr 883/2004 ma zastosowanie jedynie wówczas, gdy dana osoba zamieszkuje i pracuje na terytorium Unii Europejskiej. Z orzecznictwa Trybunału wynika jednak, że rozporządzenie to może mieć zastosowanie, gdy dana osoba objęta jest podmiotowym zakresem jego stosowania, lecz zamieszkuje lub pracuje poza terytorium Unii.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

- 15 D. Balandin i I. Lukachenko są obywatelami państw trzecich zatrudnionymi przez HOI, przedsiębiorstwo z siedzibą w Amsterdamie (Niderlandy), którego podstawowym miejscem prowadzenia działalności jest Utrecht (Niderlandy) i które w okresie między październikiem a majem każdego roku organizuje w różnych krajach, w tym w niektórych państwach członkowskich, widowiska łyżwiarskie.
- 16 Wszyscy pracownicy HOI pojawiają się w Niderlandach podczas kilku tygodni, aby trenować w celu przygotowania widowisk. Część łyżwiarzy występuje następnie w Niderlandach, podczas gdy pozostała część z nich uczestniczy w występach w różnych państwach członkowskich, między innymi we Francji i w Niemczech. W okresie prób i ewentualnych widowisk wszyscy obywatele państw trzecich zamieszkują zawsze legalnie w Niderlandach, gdzie w razie potrzeby wydaje im się pozwolenie na pracę. Zamieszkują oni również legalnie w pozostałych państwach członkowskich, w których odbywają się występy, na podstawie wizy zwanej wizą „Schengen”
- 17 Przez wiele lat SVB wystawiała obywatelom państw trzecich zatrudnionym przez HOI zaświadczenia A 1, które poświadczały, że mają do nich zastosowanie niderlandzkie przepisy dotyczące zabezpieczenia społecznego oraz że w Niderlandach pobiera się również obowiązkowe z tego tytułu składki. Jednak począwszy od sezonu 2015/2016, SVB odmawiała wystawiania takich zaświadczeń, argumentując, że ich wystawianie w poprzednich latach było nieprawidłowe. Odrzuciła ona zatem wnioski HOI w tym względzie.
- 18 Po rozważeniu sprawy, zwłaszcza w ramach środków tymczasowych zarządzonych przez voorzieningenrechter Amsterdam (sędziego orzekającego w przedmiocie środków tymczasowych sądu w Amsterdamie, Niderlandy), SVB wystawiła zaświadczenia A 1 ważne do dnia 1 maja 2016 r. Sezon 2015/2016 zakończył się jednak w dniu 22 maja 2016 r., tak że istnieje jeszcze spór dotyczący tych ostatnich tygodni maja 2016 r. W wyroku z dnia 28 kwietnia 2016 r. rechtbank Amsterdam (sąd rejonowy w Amsterdamie, Niderlandy) stwierdził, między innymi, opierając się na zasadzie ochrony uzasadnionych oczekiwań, że SVB powinna była wydać zaświadczenia A 1 obejmujące ostatnie tygodnie tego sezonu. SVB wniosła odwołanie od tego wyroku do sądu odsyłającego.

- 19 Sąd odsyłający zauważa, że D. Balandin i I. Lukachenko nie są bezpośrednio objęci podmiotowym zakresem stosowania dyrektywy nr 883/2004, określonym w jej art. 2, ponieważ nie są oni ani obywatelami państwa członkowskiego, ani bezpaństwowcami czy uchodźcami. Mogą oni powoływać się na przepisy tego rozporządzenia jedynie na podstawie rozporządzenia nr 1231/2010, które rozszerzyło, pod pewnymi warunkami, zakres stosowania rozporządzeń nr 883/2004 i 987/2009 na obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi rozporządzeniami jedynie ze względu na swoje obywatelstwo.
- 20 Zdaniem sądu odsyłającego bezsporne jest to, że D. Balandin i I. Lukachenko nie zamieszkiwali w Niderlandach lub w innym państwie członkowskim, lecz przebywali i pracowali tymczasowo w obrębie Unii w rozumieniu art. 1 lit. k) rozporządzenia nr 883/2004. Istnieje z tego tytułu pewna niejasność w kwestii tego, czy na art. 1 rozporządzenia nr 1231/2010 mogą się powoływać tylko obywatele państw trzecich będący faktycznymi rezydentami w rozumieniu art. 1 lit. j) rozporządzenia nr 883/2004, czy też mogą to również czynić obywatele państw trzecich znajdujący się w sytuacji takiej jak D. Balandin i I. Lukachenko.
- 21 Sąd odsyłający uważa bowiem, że zastosowanie tego ostatniego przepisu stwarza problem z uwagi na istniejące między różnymi jego wersjami językowymi rozbieżności, ponieważ pojęcie „legalne zamieszkanie” wydaje się odpowiadać zarówno obecności, która nie jest długoterminowa, jak i pobytowi przejawiającemu pewien stopień stałości.
- 22 W tych okolicznościach Centrale Raad van Beroep (sąd apelacyjny w sprawach z zakresu zabezpieczenia społecznego i służby publicznej, Niderlandy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:
- „Czy art. 1 rozporządzenia nr 1231/2010 należy interpretować w ten sposób, że obywatele państw trzecich zamieszkujący poza terytorium Unii Europejskiej, jednakże tymczasowo wykonujący na terytorium różnych państw członkowskich pracę na rzecz pracodawcy mającego siedzibę w Niderlandach, mogą powoływać się na rozporządzenie nr 883/2004 (tytuł II) i rozporządzenie nr 987/2009?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 23 W zadanym pytaniu sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 1 rozporządzenia nr 1231/2010 należy interpretować w ten sposób, że obywatele państw trzecich, tacy jak ci, których dotyczy sprawa w postępowaniu głównym, przebywający i wykonujący tymczasowo pracę w różnych państwach członkowskich na rzecz pracodawcy mającego siedzibę w danym państwie członkowskim, mogą powoływać się na przewidziane w rozporządzeniach nr 883/2004 i 987/2009 zasady koordynacji w celu określenia ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego, któremu podlegają.
- 24 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że zgodnie z brzmieniem art. 1 rozporządzenia nr 1231/2010 rozporządzenia nr 883/2004 i 987/2009 mają zastosowanie do obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi rozporządzeniami jedynie ze względu na swoje obywatelstwo, jak również do członków ich rodzin i osób pozostałych przy życiu po ich śmierci, pod warunkiem że zamieszkują oni legalnie na terytorium państwa członkowskiego i znajdują się w sytuacji, która nie dotyczy pod każdym względem tylko jednego państwa członkowskiego.
- 25 Rozporządzenie nr 1231/2010 ma zatem na celu rozszerzenie zakresu stosowania *ratione personae* rozporządzeń nr 883/2004 i 987/2009 na obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi rozporządzeniami jedynie ze względu na swoje obywatelstwo.

- 26 Z motywu 7 tego rozporządzenia wynika zatem, że dokonując tego rozszerzenia, rozporządzenie nr 1231/2010 przyczynia się do realizowanego przez Unię celu wspierania wysokiego poziomu ochrony socjalnej, zapewniając, że obywatele państw trzecich korzystają, jak stanowią o tym motywy 6 i 8 tego rozporządzenia, z dobrodziejstw modernizacji i uproszczenia zasad koordynacji w dziedzinie zabezpieczenia społecznego, wprowadzonych przez rozporządzenia nr 883/2004 i 987/2009 zarówno w odniesieniu do ubezpieczonych, jak i do instytucji zabezpieczeń społecznych.
- 27 W niniejszym wypadku bezsporne jest to, że osoby, których dotyczy postępowanie główne, jako posiadające status obywateli państw trzecich, nie są jeszcze objęte rozporządzeniami nr 883/2004 i 987/2009 ze względu na swoje obywatelstwo, ponieważ nie są one ani obywatelami państw członkowskich, ani uchodźcami czy bezpaństwowcami. W dodatku nie kwestionuje się również tego, że osoby te nie znajdują się w sytuacji, która nie dotyczy pod każdym względem tylko jednego państwa członkowskiego, ponieważ część ich występów łyżwiarskich odbywa się w innych niż Niemcy państwach członkowskich.
- 28 W tych okolicznościach wydaje się, że osoby, których dotyczy postępowanie główne, mają prawo, zgodnie z art. 1 rozporządzenia nr 1231/2010, korzystać ze stosowania rozporządzeń nr 883/2004 i 987/2009, o ile „legalnie zamieszkują” na terytorium danego państwa członkowskiego.
- 29 Zarówno z potrzeb jednolitego stosowania prawa Unii, jak i z zasady równości wynika, że treściom przepisu prawa Unii, takiemu jak art. 1 rozporządzenia nr 1231/2010, który nie zawiera wyraźnego odesłania do prawa państw członkowskich dla określenia swego znaczenia i zakresu, należy nadać zwykle w całej Unii Europejskiej autonomiczną i jednolitą wykładnię (zob. podobnie wyrok z dnia 19 września 2013 r., Brey, C-140/12, EU:C:2013:565, pkt 49 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 30 Sąd odsyłający uważa, że dokładny zakres pojęcia „legalne zamieszkanie” w rozumieniu tego przepisu jest nieokreślony, z uwagi na rozbieżności w jego różnych wersjach językowych. Zatem, o ile wersja w języku niderlandzkim używa terminu „*verblijven*”, co wydawałoby się czynić odniesienie do obecności, która nie jest koniecznie długoterminowa, o tyle wersje niemiecka lub angielska, które wymieniają odpowiednio „*rechtmässigen Wohnsitz*” i „*legally resident*”, można analizować jako obejmujące pobyt przejawiający pewien stopień stałości.
- 31 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału sformułowania użytego w jednej z wersji językowych przepisu prawa Unii nie można traktować jako jedynej podstawy jego wykładni lub przyznawać mu w tym zakresie pierwszeństwa względem innych wersji językowych. Przepisy prawa Unii należy bowiem interpretować i stosować w sposób jednolity w świetle wersji sporządzonych we wszystkich językach Unii. W przypadku wystąpienia rozbieżności między różnymi wersjami językowymi tekstu prawa Unii dany przepis należy interpretować z uwzględnieniem ogólnej systematyki i celu uregulowania, którego jest on częścią (wyrok z dnia 20 grudnia 2017 r., Gusa, C-442/16, EU:C:2017:1004, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 32 Jeżeli chodzi w pierwszej kolejności o kontekst prawny, w który wpisuje się rozporządzenie nr 1231/2010, to należy przypomnieć, że, jak wynika już z pkt 25 niniejszego wyroku, celem tego rozporządzenia jest rozszerzenie stosowania rozporządzeń nr 883/2004 i 987/2009 na obywateli państw trzecich, którzy nie korzystają z nich jedynie ze względu na swoje obywatelstwo. Ponieważ art. 1 lit. j) rozporządzenia nr 883/2004 definiuje pojęcie „zamieszkania”, należy zatem określić przede wszystkim, czy pojęcie „legalne zamieszkanie”, o którym mowa w art. 1 rozporządzenia nr 1231/2010, posiada taki sam zakres jak pojęcie „zamieszkanie”, o którym mowa w art. 1 rozporządzenia nr 883/2004.
- 33 Zgodnie z art. 1 lit. j) rozporządzenia nr 883/2004 pojęcie „zamieszkanie” oznacza „miejsce, w którym osoba zwykle przebywa”. Różni się ono od pojęcia „pobyt”, które art. 1 lit. k) tego rozporządzenia definiuje jako odpowiadające pobytowi czasowemu. Pobyt danej osoby w rozumieniu art. 1 lit. j) rzeczonego rozporządzenia jest zatem przedmiotem oceny stanu faktycznego i jego ustalenie

- przeprowadza się w zależności od miejsca, w którym znajduje się zwykły ośrodek jej interesów życiowych (zob. podobnie wyrok z dnia 5 czerwca 2014 r., I, C-255/13, EU:C:2014:1291, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 34 Należy jednak zauważyć, że pojęć „zamieszkanie” w rozumieniu rzeczzonego rozporządzenia i „legalne zamieszkanie” w rozumieniu rozporządzenia nr 1231/2010 nie używa się w obydwu tych rozporządzeniach w tym samym celu.
- 35 Rozporządzenie nr 883/2004 ma bowiem, jak wynika z jego motywu 15, na celu zapobieżenie sytuacji, w której zainteresowani, w braku znajdującego do nich zastosowanie ustawodawstwa, byliby pozbawieni ochrony w zakresie zabezpieczenia społecznego. i zmierza również do poddania tych osób systemowi zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego, po to, aby uniknąć zbiegu właściwych ustawodawstw krajowych oraz mogących wynikać z tego komplikacji (zob. podobnie wyrok z dnia 5 czerwca 2014 r., I, C-255/13, EU:C:2014:1291, pkt 40–42 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 36 W tym kontekście rozróżnienie między pojęciem „zamieszkanie” a pojęciem „pobyt” ma na celu, jak zaznaczył to rzecznik generalny w pkt 63 swojej opinii, ustalenie państwa członkowskiego, z którym obywatele Unii mają najściślejszy związek, i ustawodawstwa, któremu w konsekwencji podlegają.
- 37 Natomiast, jak zaznaczono już w pkt 25 niniejszego wyroku, rozporządzenie nr 1231/2010 zmierza do rozszerzenia zakresu stosowania *ratione personae* rozporządzeń nr 883/2004 i 987/2009 na obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi rozporządzeniami jedynie ze względu na swoje obywatelstwo.
- 38 W tym kontekście, jak wynika z motywu 11 rozporządzenia nr 1231/2010, pojęcie „legalne zamieszkanie” w rozumieniu tego rozporządzenia stanowi wyraz wyboru, jakiego dokonał prawodawca Unii, poddając rozszerzenie zakresu stosowania *ratione personae* rozporządzeń nr 883/2004 i 987/2009 na obywateli państw trzecich warunkowi wstępnemu, że obywatele ci przebywają zgodnie z prawem na terytorium danego państwa członkowskiego. Zatem pojęcie to różni się od pojęcia „zamieszkanie” w rozumieniu art. 1 lit. j) rozporządzenia nr 883/2004.
- 39 Takie stwierdzenie wynika również z motywu 10 rozporządzenia nr 1231/2010, który stanowi, że stosowanie rozporządzeń nr 883/2004 i 987/2009 do tych obywateli z jednej strony nie może przyznawać im jakiegokolwiek prawa do wjazdu, pobytu lub zamieszkania w państwie członkowskim ani dostępu do rynku pracy, a z drugiej strony powinno pozostać bez uszczerbku dla prawa państwa członkowskiego do odmowy wydania, cofnięcia lub odmowy przedłużenia zezwolenia na wjazd, pobyt, zamieszkanie lub pracę na jego terytorium zgodnie z prawem Unii.
- 40 Wybór takiego kryterium opartego na przesłankach prawnych obecności obywateli państw trzecich na terytorium danego państwa członkowskiego potwierdzają prace przygotowawcze do rozporządzenia nr 1231/2010. Z pkt 6 uzasadnienia wniosku w sprawie rozporządzenia rozszerzającego przepisy rozporządzenia nr 883/2004 i rozporządzenia nr 987/2009 na obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi przepisami wyłącznie ze względu na swe obywatelstwo [COM(2007) 439 wersja ostateczna], wynika bowiem, że tacy obywatele powinni legalnie zamieszkiwać na terytorium danego państwa członkowskiego i, w konsekwencji, korzystać tam z prawa tymczasowego lub stałego pobytu. W uzasadnieniu tym zawarte jest również uściślenie, że aby móc powołać się na prawa wynikające z przepisów rozporządzenia nr 883/2004 w innym państwie członkowskim, obywatele ci nie muszą koniecznie spełniać warunku zamieszkania, lecz mogą po prostu udać się do tego kraju, pod warunkiem, że ich obecność na terytorium tego innego państwa jest zgodna z przepisami dotyczącymi wjazdu do tego państwa i pobytu na jego terenie.

- 41 W konsekwencji ani długość obecności, ani fakt, że obywatele ci zachowują zwykły ośrodek swych interesów życiowych w państwie trzecim, nie są jako takie rozstrzygające przy określaniu, czy obywatele ci „legalnie zamieszkują na terytorium danego państwa członkowskiego” w rozumieniu art. 1 rozporządzenia nr 1231/2010.
- 42 Taka wykładnia znajduje potwierdzenie w dyrektywie 2011/98, która ustanawia, między innymi, wspólny zbiór praw dla pracowników z państw trzecich przebywających legalnie w państwie członkowskim. Jak wynika bowiem z art. 12 ust. 1 lit. e) i art. 12 ust. 2 lit. b) tej dyrektywy w związku z art. 2 lit. b) oraz art. 3 ust. 1 lit. b) i c), art. 3 ust. 2 lit. i) i art. 3 ust. 3 rzeczony dyrektywy, obywatelom państw trzecich, którzy zostali przyjęci w celu wykonywania pracy, nawet tymczasowo, w danym państwie członkowskim, zapewnia się co do zasady równe traktowanie w zakresie działań zabezpieczenia społecznego w rozumieniu rozporządzenia nr 883/2004.
- 43 Należy stwierdzić, że tego rodzaju wykładnia może ponadto lepiej gwarantować osiągnięcie celów, o których mowa w pkt 26 niniejszego wyroku.
- 44 W niniejszym wypadku należy zaś zauważyć, że z postanowienia odsyłającego wynika, iż osoby, których dotyczy sprawa w postępowaniu głównym, które są zatrudnione przez przedsiębiorstwo mające swą siedzibę w Niderlandach, legalnie przebywają i pracują na terytorium państw członkowskich, w których odbywają się ich występy.
- 45 Wynika z tego, że obywatele państw trzecich znajdujący się w sytuacji osób, których dotyczy postępowanie główne, są objęci stosowaniem przewidzianych w rozporządzeniach nr 883/2004 i 987/2009 zasad koordynacji do celów określenia ustawodawstwa obowiązującego w dziedzinie zabezpieczenia społecznego.
- 46 W tym względzie należy przypomnieć, mając na względzie okoliczności stwierdzone w pkt 44 niniejszego wyroku, że art. 13 rozporządzenia nr 883/2004 określa, między innymi, łączniki, jakie stosuje się dla osób, które wykonują pracę najemną w dwóch lub więcej państwach członkowskich. Do sądu odsyłającego należy weryfikacja, czy jeden z tych łączników ma zastosowanie do osób, których dotyczy postępowanie główne, w celu określenia czy osoby te podlegają niderlandzkiemu ustawodawstwu z zakresu zabezpieczenia społecznego. Jeżeli tak jest, to instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie, poświadczając, wystawiając zaświadczenie A 1, że to ustawodawstwo ma zastosowanie, oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo i na jakich warunkach, zgodnie z art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009.
- 47 W świetle ogółu powyższych rozważań na zadane pytanie trzeba odpowiedzieć tak, że art. 1 rozporządzenia nr 1231/2010 należy interpretować w ten sposób, że obywatele państw trzecich, tacy jak ci, których dotyczy sprawa w postępowaniu głównym, przebywający i wykonujący tymczasowo pracę w różnych państwach członkowskich na rzecz pracodawcy mającego siedzibę w danym państwie członkowskim, mogą powoływać się na przewidziane w rozporządzeniach nr 883/2004 i 987/2009 zasady koordynacji w celu określenia ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego, któremu podlegają, ze względu na to, że przebywają oni i pracują legalnie na terytorium państw członkowskich.

W przedmiocie kosztów

- 48 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1231/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. rozszerzającego rozporządzenie (WE) nr 883/2004 i rozporządzenie (WE) nr 987/2009 na obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi rozporządzeniami jedynie ze względu na swoje obywatelstwo, należy interpretować w ten sposób, że obywatele państw trzecich, tacy jak ci, których dotyczy sprawa w postępowaniu głównym, przebywający i wykonujący tymczasowo pracę w różnych państwach członkowskich na rzecz pracodawcy mającego siedzibę w danym państwie członkowskim, mogą powoływać się na przewidziane w rozporządzeniu (WE) nr 883/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego i rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącym wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 zasady koordynacji w celu określenia ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego, któremu podlegają, ze względu na to, że przebywają oni i pracują legalnie na terytorium państw członkowskich.

Podpisy